

Klíčové závěry odborné veřejnosti k využití programu Creative Partnerships pro rozvoj kreativity na školách v ČR

(Výstupy diskuze kulatého stolu „Potřebnost kreativních metod a implementace programu Creative Partnerships pro rozvoj kreativity na školách“, 24. října 2012, Zrcadlové sály MŠMT)

Dne 24. října 2012 proběhl pod záštitou ministra školství, mládeže a tělovýchovy, Petra Fialy, a za podpory MŠMT kulatý stůl, který zapojil odbornou veřejnost do **diskuze o přínosech kreativních metod a potřebnosti programu Creative Partnerships pro rozvoj kreativity na českých školách**. Společnost pro kreativitu ve vzdělávání, o.p.s. připravila kulatý stůl ve spolupráci s partnery: Národní ústav pro vzdělávání, Institut umění – Divadelní ústav, Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, Česká hudební rada, MČ Praha 12, DOX Centrum současného umění, Museum Kampa – Nadace Jana a Medy Mládkových a KTP – Společnost pro kvalifikaci na trhu práce.

Tento dokument stručně představí program Creative Partnerships a následně shrne klíčové závěry z diskuze kulatého stolu. Nejdůležitějším závěrem kulatého stolu bylo, že **použití kreativních metod a programu Creative Partnerships na českých školách by pomohlo zvýšit kvalitu vzdělávání pro všechny zapojené aktéry**.

Stručné představení programu Creative Partnerships

Program Creative Partnerships patří mezi velice kvalitní a ověřené programy zaměřené na rozvoj kvality vzdělávání a zařazení kreativních metod do výuky. Program vznikl jako **vlajkový program kreativních vzdělávacích metod v Anglii**, aby vytvářel a podporoval dlouhodobé partnerství mezi školami a kreativními profesionály (umělci, profesionály z praxe) s cílem inspirovat žáky a pedagogy, prosazovat otevřené prostředí a využívat potenciál kreativních metod na školách. Program v Anglii pracoval s více než 1 milionem dětí a více než 90 000 pedagogy při realizaci 8 000 projektů. V současné době je **adaptován a implementován ve více evropských zemích** (Litva, Norsko, Německo a další).

Mezi důležité dopady programu, které prokázaly výzkumy v Anglii, patří:

- osobnostní rozvoj a zlepšení připravenosti žáků na život po ukončení vzdělávání,
- zlepšení studijních výsledků žáků (zlepšení známek v průměru o 2,5 stupně britského hodnotícího systému).

Hodnocení programu a jeho dopadů řediteli zapojených anglických škol poukázalo na další přínosy:

- 92 procent ředitelů vnímalo zlepšení v sebejistotě žáků,
- 91 procent vnímalo zlepšení v komunikačních dovednostech,
- 87 procent pozorovalo zlepšení v motivaci žáků.

Dalším významným dopadem programu je zlepšení komunikace škol s rodiči, zlepšení školní docházky žáků, přičemž nejvýraznější přínos měl program zaměřený na žáky ze znevýhodněného prostředí.

Program spočívá v tom, že **do plánování a realizace výuky ve třídě zapojuje umělce**, případně jiné **externí experty z tvůrčích profesí**. Program je navržen tak, aby poskytoval podporu přímo jednotlivým školám a jejich učitelům pak **přímo ve třídách** pomáhal nastavit nové způsoby práce se žáky, které vedou **k rozvoji jejich klíčových kompetencí**. Specifikum programu je, že **škola sama definuje jasný cíl** – zakázku, na kterou se chce zaměřit. S učiteli na tomto zadání ve školách pracují zkušení externí experti, kteří prošli intenzivním školicím procesem zaměřeným na to, aby dokázali se školami pracovat efektivně. Externí experti, kteří se do programu zapojují, jsou:

- **kreativní koordinátoři** – tj. odborníci, kteří působí v umění nebo tvůrčích profesích, jejich úkolem na škole však je podporovat a vést proces plánování kreativních aktivit, nastavovat ve spolupráci s pedagogem cíle kreativního školního projektu, oslovovat a mentorovat umělce – kreativní pracovníky, dohlížet nad plněním cílů, konzultovat s pedagogy, vedením školy a umělci průběh aktivit, evaluovat průběh aktivit
- **kreativní pracovníci** – tj. umělci nebo profesionálové z jiných tvůrčích profesí, kteří přímo ve spolupráci s pedagogem připravují a zajišťují kreativní formy výuky

V Anglii bylo v letech 2002 až 2012 realizováno přibližně 8000 projektů na školách. Jako konkrétní **příklad realizovaného projektu** lze uvést zpracování ročníkové práce „**Genetické choroby**“ v hodinách biologie prostřednictvím přípravy divadelní hry za spolupráce s profesionály z oblasti divadla. Žáci střední školy, která tento projekt v hodinách biologie realizovala, dosáhli na konci roku lepší výsledky v závěrečných testech z biologie než žáci stejného ročníku na této škole, kteří do programu zařazení nebyli. Zpracování tématu genetických vad a chorob prostřednictvím dramatizace také umožnilo dětem diskutovat o závažných společenských tématech a etických otázkách. K divadelní hře žáci zpracovali i krátké **úvodní video**, které je k vidění zde: http://www.youtube.com/watch?v=qwg_VvcsuJ8.

V rámci diskuzí o aplikovatelnosti programu do českého prostředí vypracovala Společnost pro kreativitu ve vzdělávání, o.p.s. ve spolupráci s Creativity, Culture and Education (britský nositel programu Creative Partnerships) **fiktivní případovou studii**, která znázorňuje kreativní řešení na zadání fiktivní české školy. Fiktivní případovou studii aplikace programu Creative Partnerships na české škole přikládáme jako přílohu č. 1.

Klíčové závěry z diskuze kulatého stolu

Kulatý stůl zahájil náměstek ministra školství, mládeže a tělovýchovy pro všeobecné, odborné a další vzdělávání, Jindřich Fryč, a náměstkyně ministryně kultury pro kulturní dědictví, Anna Matoušková. Diskuze se zúčastnili zástupci Ministerstva kultury, zástupci přímo řízených organizací a příspěvkových organizací MŠMT a MKČR, ředitelé a pedagogové škol, umělci, zástupci pedagogických fakult, neziskových i kulturních organizací. Celkem se kulatého stolu účastnilo 32 osob. Z diskuze kulatého stolu vzešly tyto klíčové závěry:

- 1. Program Creative Partnerships je plně v souladu se současnou koncepcí kurikulárních dokumentů, s cíli a obsahem rámcových vzdělávacích programů. Program Creative Partnerships nabízí nástroje pro zefektivnění výuky a pro lepší využití tvůrčího**

potenciálu žáků i učitelů. Svojí koncepcí program umožňuje podpořit nejen současnou realizaci kurikulární reformy, ale je schopen reagovat na aktuální změny i priority vzdělávacího systému.

Program Creative Partnerships koresponduje s kurikulárními dokumenty a zaměřuje se na naplňování jejich cílů v praxi – rozvíjí kreativitu dětí a tvořivé metody učení, soustřeďuje se na rozvoj klíčových kompetencí dětí. Zároveň je program nastaven takovým způsobem, že do své realizace zapojuje nové externí aktéry, kteří pomáhají školám plánovat jejich vzdělávací cíle, monitorovat jejich naplňování, úspěšnost a dopady. Tím program podporuje také rozvoj vnitřních procesů škol. Z diskuze vyplynula potřeba upozornit školy na potenciál a přínosy kvalitních školních vzdělávacích programů (dále ŠVP) pro výuku a obecně potřeba zlepšit kvalitu ŠVP a přizpůsobit je podmínkám a možnostem jednotlivých škol. Pro implementaci programu na škole bude potřebné ŠVP upravit a zakomponovat do nich realizaci kreativních metod ve spolupráci s externisty. Program tak může podpořit kurikulární reformu tím, že individuálně se školami pracuje na cílech uvedených v jejich ŠVP, na ročním plánování a vytváření mezipředmětových projektů a vazeb, na důrazu na rozvoj klíčových kompetencí jako základního cíle vzdělávání.

Shrnutí

Program Creative Partnerships :

- ***rozvíjí kreativní potenciál škol tím, že do přípravy a realizace výuky zapojuje externí experty z uměleckých a jiných tvůrčích oblastí***
 - ***podporuje proces plánování a evaluace aktivit škol***
 - ***zaměřuje se na rozvoj klíčových kompetencí žáků***
 - ***může podpořit úspěšnou implementaci kurikulární reformy v praxi škol***
- 2. Program Creative Partnerships využívá metody, se kterými pracují různé druhy umění, a uchopuje vzdělávací témata právě uměleckými prostředky. Důsledkem využití umění jako prostředku vzdělávání dochází ke změně klimatu školy a zlepšení procesu učení i studijních výsledků. Program má také významné dopady na podporu rovných příležitostí a podporu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.**

Využitím metod umění program Creative Partnerships dosahuje, jak prokazují průzkumy z Velké Británie (více v příloze č. 2), zlepšení studijních výsledků žáků, může výrazně zlepšit jejich chování, zlepšit jejich docházku i motivaci a jejich aspirace. Účastníci a účastníci kulatého stolu se dále shodli, že program může mít významné pozitivní dopady zejména na děti se speciálními vzdělávacími potřebami a může se stát významným nástrojem podporujícím inkluzivní vzdělávání a rovné příležitosti ve vzdělávání. Umění zároveň poskytuje velice efektivní nástroj komunikace, který má přínos v několika oblastech:

- umění umožňuje ve třídě komunikovat i těžká sociální nebo etická témata, pracovat s postoji a předsudky, s průřezovými tématy a umožňuje vytvářet mezipředmětové vazby
- umění poskytuje bezpečný prostor pro vyjádření žáků i pedagoga a nabízí nové zážitky jak pro žáky, tak pro pedagogy
- umění poskytuje nový pohled na aktéry vzdělávání - zážitky ve výuce zprostředkované umělcem mohou pomoci učitelům nově vnímat žáka, zvýšit svá očekávání od žáků, což je velice silným motivačním faktorem a má významné dopady na komunikaci mezi pedagogem a žáky
- umění nabízí jiný pohled na výuku i na svět, zprostředkovává zcela jiný styl přemýšlení žákům i pedagogům; žákům nabízí prostor pro tvorbu postojů a posilování kompetencí, pedagogům pak příležitosti pro obohacení vzdělávacích metod
- jedním ze silných motivačních faktorů pro žáky je zaměření umění na jeho veřejnou prezentaci, školní projekty budou prezentovány škole, rodičům i širší komunitě, dalším dopadem vedle motivace žáků je také otevírání školy rodičům a komunitě, oslovování komunity, navazování intenzivnějších vztahů

Shrnutí

Program Creative Partnerships:

- *má dopady na zlepšení studijních výsledků žáků, na rozvoj jejich klíčových kompetencí*
- *může mít významný přínos při vytváření rovných příležitostí ve vzdělávání a ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami*
- *využívá umění, které je významným komunikačním nástrojem, a umožňuje dosáhnout změny ve třídě (z hlediska studijních výsledků, chování žáků, motivace žáků, komunikace pedagoga s žáky, propojování předmětů a témat)*

3. Program Creative Partnerships přirozeným způsobem propojuje „svět školy“ a „svět práce“ a do vzdělávání zapojuje také rodiče žáků i širší komunitu. Vytváří partnerství mezi těmito aktéry je příležitostí pro zlepšení komunikace a vzájemné obohacení.

Program Creative Partnerships propojuje svět „tam venku“ se školou jako uzavřenou entitou. Vstupem externích expertů z oblastí umění, tvůrčích profesí, vědy apod. se daří přirozeným způsobem vnést do prostředí školy informace a zkušenosti z praxe a trhu práce. Podporuje se tak mezioborová spolupráce (s dopadem na mezipředmětové vazby), na školách se objevují nová témata, zprostředkovává se určitý výsek ze „světa práce“ a rozvíjí se kompetence, které jsou v praxi této profese potřebné. Zároveň se žáci setkávají s lidmi z profesních oblastí. Tato setkání mohou výrazně ovlivnit profesní orientaci žáků a umožňují jim nahlédnout do jednotlivých profesí. Protože se zároveň jedná o autentická setkání s lidmi z profese (prostřednictvím společných aktivit ve třídě), mohou tato setkání ovlivnit i životní hodnoty a postoje žáků. Program Creative Partnerships vytváří mnohostranná partnerství mezi školou (vedením školy,

pedagogy), žáky a umělci, tvůrčími profesionály, kulturními institucemi, komunitou i rodiči. Vytváří prostor pro sebereflexi všech zúčastněných a podporuje jejich vzájemnou spolupráci.

Jedním z významných přínosů programu je pozitivní změna vztahu mezi školou a rodiči dětí. Program Creative Partnerships umožňuje rodičům vnímat školu jiným způsobem, mít motivaci a důvod pro návštěvu školy, pro komunikaci se školou. Kreativní metody, prezentace výstupů práce dětí nabízí mnoho příležitostí pro oslovení rodičů, pro jejich zapojení do příprav nebo účast na prezentacích. Rodiče tak vytváří silnější vztah vůči škole - škola přestává být vzdáleným místem a stává se blízkým, známým a bezpečným prostředím. Program má zároveň dopad také na podporu vztahu k umění a kultuře nejenom dětí, ale i jejich rodičů.

Program se zaměřuje vždy na konkrétně stanovený problém/oblast, kterou si vymezí škola. Reaguje tak na aktuální a specifickou poptávku školy, zároveň pracuje s potenciálem školy a možnostmi, které lze využít v okolí dané školy. Tím program podporuje navazování partnerství s jinými institucemi i s jednotlivci z okolí školy. Podporuje spolupráci kulturních institucí, místních spolků, neziskových organizací, místních umělců a škol. Má potenciál podpořit zájem o umění nejenom žáků, ale i dospělých v okolí školy. Program tak může plnit sociálně-integrační funkci v místní komunitě. Může se stát nástrojem rozvoje místních komunit, jejich kulturního a komunitního života. Škola se může stát přirozeným centrem kulturního a komunitního dění zejména v menších obcích, kde nejsou k dispozici kulturní instituce, případně kde kulturní instituce ztratily svoji schopnost příslušníky dané komunity oslovit.

Shrnutí

Program Creative Partnerships:

- **otevřává školy spolupráci s jinými subjekty, s rodiči, jednotlivci i místními organizacemi**
 - **umožňuje dětem setkání s různými profesemi, a tím je dokáže motivovat a nasměrovat v jejich vzdělávacích aspiracích a profesní orientaci**
 - **má dopady na zlepšení komunikace mezi školou a rodiči**
 - **může se stát nástrojem pro rozvoj místních komunit a posilovat školy jako komunitní a kulturní centra**
4. **Kulturní sektor vnímá, že vzniká poptávka na školách po umění a uměleckých metodách. Vznikají proto nové programy, kulturní instituce postupně navazují spolupráci se školami a nabízejí jim své programy. Program Creative Partnerships by mohl podpořit tento trend. Program Creative Partnerships má nastavené vnitřní mechanismy garance a kontroly kvality, školení a kompetenčních profilů. Jedná se proto o vysoce kvalitní program, který vytváří smysluplnou spolupráci umělců se školami, rozvíjí kreativní metody práce a spolupráci mezi sektorem kultury a umění a vzdělávání. Program má zároveň potenciál oslovit vysoké školy (uměleckého i**

pedagogického zaměření) a rozvíjet proces intenzivnějšího propojování umění a vzdělávání již během vysokoškolské přípravy pedagogů a umělců.

Program Creative Partnerships nabízí výjimečnou příležitost pro pracovní uplatnění umělců ve školství. Z tohoto hlediska je výrazným přínosem pro kulturní a umělecký sektor. Pro smysluplnou práci umělce na škole je však klíčový kompetenční profil umělce. Samotná umělecká činnost není předpokladem k tomu, aby mohl umělec působit v oblasti vzdělávání. Pro práci na školách je zásadní dostatečná příprava, pochopení vlastní role, základní orientace ve vzdělávacím systému a cílech vzdělávání, zvládnutí potřebných komunikačních dovedností, schopnost plánovat, spolupracovat v týmu. Práce na školách může být pro umělce velice inspirativní a podnětná pro jejich další uměleckou tvorbu. Během práce na škole však musí být umělec schopen své umělecké ambice zmírnit a přizpůsobit se potřebám žáků, zaměřit se na zakázku školy a žáků ve třídě. Zároveň je pro efektivní proces vzájemného učení důležitá dobrá spolupráce s pedagogem. Proto je důležité jasně vydefinovat role pedagoga a externích expertů při realizaci kreativních programů na školách.

Program má potenciál oslovit vysoké školy (pedagogického i uměleckého zaměření), rozvíjet spolupráci s nimi a tím podporovat proces propojování umění a vzdělávání již během vysokoškolské přípravy pedagogů a umělců.

Další klíčovou oblastí zdůrazněnou účastníky kulatého stolu je spolupráce s obcemi, kraji, místními organizacemi, kulturními institucemi. Zejména privátní kulturní instituce nebo neziskové organizace vytváří řadu kvalitních vzdělávacích programů, je ale důležité motivovat i státní instituce, aby rozvíjely nabídku v této oblasti, aby vytvářely inovativní programy a více se snažily oslovovat veřejnost včetně škol. Spolupráce s místní samosprávou je zásadní pro finanční udržitelnost aktivit programu a pro rozvoj škol i kulturních institucí.

Shrnutí

Program Creative Partnerships:

- ***má nastavená jasná kritéria kvality, kompetenční požadavky na externí experty a systém školení, plánování a evaluace, která garantují vysokou kvalitu projektů***
- ***nabízí významnou příležitost pro pracovní uplatnění umělců i pro jejich profesní rozvoj, podpora je důležitá zejména pro absolventy nebo začínající umělce***
- ***podporuje spolupráci škol s místní samosprávou a místními kulturními organizacemi a podporuje budování aktivního života na místní úrovni***

Příloha č. 1 Fiktivní případová studie – Implementace programu Creative Partnerships ve škole ZŠ MĚSTO 1 v ČR

Příloha č. 2 Dopady programu Creative Partnerships – Výsledky výzkumů realizovaných ve Velké Británii